

YTTRANDE

Sidan
1(5)

Datum
2024-05-20

Ronnie Hermansson
Ordförande
E-post: info@ramshyttansfvof.se
Tfn: 070-7877526

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

li.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar över ”Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk”, SOU 2023-74, ert dnr LI2023/03857

Sammanfattning

Några sammanfattande synpunkter:

- Smittskyddsansvaret och föreskriftsrätten på området inom vattenbruket är i akut behov av att flyttas från Jordbruksverket till SVA.
- Vattenbruket bör inte flyttas från fiskelagstiftningen och ansvaret för tillstånd till vattenbruk bör ligga kvar på länsstyrelserna som idag.
- Ska någon del av ansvaret för tillståndsgivning flyttas från länsstyrelserna så kan man flytta tillståndsgivningen för landbaserade slutna matfiskodlingar (RAS) där varken smitta eller förrymd fisk kan nå naturvatten och ej heller fisken ska flyttas till naturvatten.
- Det bör införas ett krav på att alla odlingar ska kunna rena sina utsläpp.
- Man bör avskaffa möjligheten att ge nya tillstånd till kassodling av fisk eftersom de både saknar möjlighet att rena sina utsläpp och dessutom har stor miljöpåverkan i form av smittspridning till vild fisk och rymningar av den odlade fisken.
- Förslaget till förordning (2026:000) om vattenbruk är undermålig och överlåter den största delen av ansvaret för att reglera vattenbruket till Jordbruksverket. Jordbruksverket bör inte lämnas med fria tyglar i denna fråga utan regeringen bör föreskriva mer detaljerade regler för vattenbruket.
- Förslaget till förordning om miljöhänsyn i vattenbruket är onödig och beslutanderätten i dessa frågor bör kvarstå på länsstyrelserna.

Datum
2024-05-20

Utvecklade synpunkter på specifika områden

Nedan utvecklas synpunkterna på remissen.

Flyttande av vattenbruket från fiskelagstiftningen

Rämshyttans fvof ser med oro på att man från utredningens sida önskar flytta bort vattenbruket från fiskerilagstiftningen och med det även prövningen av vattenbruk från den fiskerikompetens som byggts upp på länsstyrelserna.

Redan idag ser vi hur avlövnigen av det ansvar som länsstyrelserna tidigare haft för att säkerställa smittskyddet kring vattenbruket och inte minst vid flyttning av fisk från vattenbruksanläggningar. Avlövnigen har framförallt skett genom att länsstyrelserna inte längre kan besluta om insättning av fisk i vattenbruksanläggningar. Att avlöva länsstyrelserna detta ansvar och med detta låta Jordbruksverket få i princip fritt spelrum att gynna matfiskodlingarna har missgynnat fiskerättsägarna genom att risken idag är betydligt större för att smittspridning från fiskodlingar till vild fisk ökat. Vi kan se detta t ex på mängden utbrott av BKD som ökat drastiskt och där vildfisken smittats med stor påverkan för fiskerättsägarna.

Det finns även exempel där Jordbruksverket släppt igenom import av röding från Nordamerika till kassodlingar i vatten där vild röding förekommer. Detta riskerar att medföra, förutom införsel av smitta, en genetisk kontaminering av vilda stammar med allt vad det innebär för fisket och fiskevården. Men än värre har Jordbruksverket släppt igenom införsel av ospecificerade arter av fisk av släktet Salmonidae, dvs införseln kan ha handlat om en av över 200 arter, varav enbart sex arter förekommer naturligt i Sverige.

Här har alltså länsstyrelserna varit en garant för att frisk fisk av lämpliga arter och stammar flyttas till fiskodlingarna. Som det är idag är ägarintresset helt utlämnat till Jordbruksverket, som inte fungerar, och enskilda ekonomiska intressen som önskar sälja fisk.

Här ska dock tilläggas att det finns en skillnad mellan matfiskodlingar och sättfiskodlingar där sjukdomar enbart ger ett produktionsbortfall för matfiskodlingarna emedan de slår ut hela verksamheten för sättfiskodlingarna. Så sättfiskodlingarna har betydligt större incitament för att bedriva ett fullgott smittskydd. Särskilt är detta aktuellt sen Jordbruksverket i sina nya föreskrifter om BKD gör att avbräcket för matfiskproducenterna är mycket litet eftersom fisken kan gå kvar i odlingen i upp till ett år för att på så sätt kunna öka mängden fisk som kan säljas som livsmedel. Först efter ett år måste fisken slaktas ut och odlingen saneras.

Det man helt negligerat från Jordbruksverket är det faktum att under detta år så smittar fisken i odlingen den vilda fisken. Detta i sin tur leder till att den överlevande vilda fisken kan bära på smittan och återsmitta fisken i fiskodlingen.

Att, med den nya ordningen kring smittskyddet i bakhuvudet, flytta bort än mer ansvar för vattenbruket från länsstyrelserna synes inte rimligt. I stället bör länsstyrelsernas ansvar återfås och Jordbruksverkets ansvar bör minskas. Särskilt är detta av stor vikt enär Jordbruksverket sitter på två stolar; verket har ansvar både för utveckling av näringen och smittskyddet. Här bör alltså

Datum
2024-05-20

smittskyddet flyttas bort från Jordbruksverket till, förslagsvis, SVA (Statens veterinärmedicinska anstalt). Detta då SVA är de som sitter på smittskydds kompetensen och som dessutom inte behöver ta hänsyn till utvecklingen av vattenbruksnäringen. I stället kan SVA, som fristående från intresseutvecklingen, ta hänsyn till alla näringar på samma sätt och med det så kan missgynnande av fiskets näringar (yrkesfisket och fritidsfisket) upphöra.

Ändringar i miljölagstiftningen

Definition av vattenbruk

Rämshyttans fvof instämmer i utredningens slutsats om en enhetlig definition för vattenbruk och har inga invändningar mot förslaget till ny bestämmelse i miljöbalkens 11 kap 6 a §. Definitionen bör då bli enhetlig i all berörd lagstiftning och t ex bestämmelserna i 3 kap miljöprövningsförordningen, d v s även för 1 och 2 §§ som i dag endast gäller fiskodling och övervintring av fisk. Detta är av vikt då påverkan på miljön är likartad oavsett vilken organism som odlas.

Föreskrifter om vattenbruk

Beslut om vilka arter som får födas upp eller odlas bör stå kvar på länsstyrelserna. Se mer om våra synpunkter under Nya lagförslag och förslag till förordning (2026:000) om miljöhänsyn i vattenbruket.

Fodermängder och miljöpåverkan

Rämshyttans fvof instämmer i utredningens slutsatser om att förbrukning av foder är ett dåligt mått på miljöpåverkan. Detta inte minst som odlingar kan vara placerade i olika stora och känsliga vatten. Samma mängd foder i ett litet vattendrag kan vara förödande när det i en stor sjö kan ha enbart en marginell påverkan. Att då ge Havs- och vattenmyndigheten uppdrag att se över gränserna för när vattenbruk ska vara tillstånds- och anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet är därför bra.

Ett medskick är dock att man aldrig bör kunna bedöma odling i kassar som annat än tillståndspliktig verksamhet. Detta eftersom kassodling har utsläpp till berört vattenområde som inte renas.

Uppdraget som Havs- och vattenmyndigheten får bör grunda sig i miljöskyddsaspekten. Detta då det är den frågan som är av största vikt för att bedöma om odlingen ska vara tillståndspliktig eller ej. Här bör även smittskyddsaspekten vägas in och man bör även titta på vilka arter och stammar som ska odlas och hur de vid rymning kan komma att påverka den vilda fisken.

Datum
2024-05-20

Etablering av vattenbruk och fiskerättsägarnas ställning

Man bör även här ge fiskerättsägarna en stärkt position vid etableringar av vattenbruk. Som det är idag har fiskerättsägarna väldigt små möjligheter att opponera sig mot etablering av vattenbruksanläggningar. Det är därför av yttersta vikt att fiskerättsägarna ges möjlighet att stoppa vattenbruk som kan komma att medföra att fisk rymmer eller där det finns risk för att vattenbruksanläggningen smittar den vilda fisken med sjukdomar och parasiter. I de fall där det finns fiskevårdsområden bildade så bör fiskevårdsområdesföreningen kunna företräda fiskerättsägarna. Vetoinstrumentet måste även gälla alla fiskerättsägare inom det geografiska område som kan komma att påverkas av etableringen av vattenbruksanläggningen.

Ett sådant instrument skulle ge vattenbruksföretagen större incitament att skapa ett hållbart vattenbruk där rymningar hindras och sjukdomar inte sprids till den vilda fisken. För övrigt bör samma möjligheter som fiskerättsägarna får även gälla yrkesfiskare som även de påverkas negativt av smittspridning etc.

Betydande miljöpåverkan

Rämshyttans fvof motsätter sig utredningens slutsats att kravet på en specifik miljöbedömning för vattenbruk som är tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter bör tas bort. Utredning av vilka vattenbruk som medför betydande miljöpåverkan bör göras i den utredning som Havs- och vattenmyndigheten ska göra. Detta är av särskild vikt såsom kassodlingar fortfarande är tillåtna och den påverkan som de har på miljön är i princip alltid betydande.

Nya lagförslag

Förslag till förordning (2026:000) om vattenbruk

Förslaget till förordning reglerar inte vattenbruket utan lämnar över det mesta i denna fråga till Jordbruksverket att skriva föreskrifter om. Detta är inte bra mot bakgrund av de missförhållanden som skett i odlingsfrågan under Jordbruksverkets ledning. Därför är det av synnerligen stor vikt att verksamheten styrs upp och att om regeringen avser att fortgå med denna utrednings förslag så bör man även reglera vattenbruket redan i förordningen och enbart överlåta smärre detaljer till Jordbruksverket att hantera. Vidare bör man, som redan tidigare påpekats, flytta ansvaret för smittskyddet från Jordbruksverket till SVA.

Rämshyttans fvof anser dock att vattenbruket bör fortsätta att regleras i förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen och att länsstyrelserna bör ha kvar sin nuvarande roll. Föreningen anser vidare att man även bör återinföra den prövning av smittskyddsfrågorna som tidigare låg på länsstyrelserna. Detta eftersom verksamhetsutövarna, d v s ”gubbar och gummor” ute i fiskevårdsområdesföreningarna inte besitter den kunskap som nuvarande regelsystem ålägger dem att säkerställa fiskens hälsostatus vid utplanteringar av fisk i naturvatten. Nuvarande ordning är alltså ett hot både mot fiskevården och naturvården.

Datum
2024-05-20

Inte minst har detta blivit ett problem som tillgången på sättfisk har minskat och med det har många fiskeklubbar och andra med put-and-takevatten blivit desperata på att få tag i fisk varför de blivit mindre nogräknade med varifrån fisken hämtas och man chansar mer med den lila kunskap man har om mottagningskontroll på hälsostatusens område. Länsstyrelsernas roll i smittskyddet bör därför omedelbart och akut återinföras.

Förslag till förordning (2026:000) om miljöhänsyn i vattenbruket

Om man anser att detta ansvar ska flyttas från länsstyrelserna så bör paragraferna kunna införas i nuvarande fiskelag eller i förslaget till förordning om vattenbruk. Den föreslagna förordningen är onödig.

Rämshyttans fvof anser dock att beslutanderätten i dessa frågor bör stå kvar på länsstyrelserna som har den lokala kompetensen i frågorna och redan idag finns möjligheten att överklaga länsstyrelsernas beslut i frågan till Havs- och vattenmyndigheten.

Ronnie Hermansson
Ordförande